Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича Філологічний факультет Кафедра української літератури

СИЛАБУС

навчальної дисципліни **Художня шевченкіана світу (Європа, Азія, Америка, Австралія)** вибіркова

Освітньо-професійна програма підготовки доктора філософії (PhD)

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Філологічний факультет

Мова навчання українська

Розробник: Мельничук Богдан Іванович, професор, доктор філологічних наук

Профайл викладача

https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=W3N9fhcAAAAJ&view_op=list_works

Контактний тел. 0372533749

E-mail: b.melnychuk@chnu.edu.ua

Консультації Очні консультації: за попередньою домовленістю.

Онлайн-консультації: понеділок 14:40 – 16:00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Курс «Художня шевченкіана світу (Європа, Азія, Америка, Австралія)» заснований на матеріалі з абсолютною більшістю якого переважна частина студентів-філологів не стикаються в нормативних курсах з української літератури. Складається він із двох частин. У першій розглядаються художні твори про Тараса Шевченка, написані авторами материкової України та української діаспори, в другій — ті, що вийшли з-під пера майстрів слова інонаціональних літератур світу. Розгляд здійснюється за жанрово-хронологічним принципом, починаючи від першого художнього твору про нашого генія — вірша О. Афанасьєва-Чужбинського «Шевченкові», написаного 1841 року, і до тих поезій, оповідань, повістей, романів, драм, які з'явилися і з'являються впродовж уже 180 років. А їх набралося за цей час не сотні, а тисячі, що вже саме по собі викликає подив і захоплення, спонукає до вивчення та дослідження цього феномену.

2. Мета навчальної дисципліни.

Курс «Художня шевченкіана світу (Європа, Азія, Америка, Австралія)» покликаний розширити та поглибити обізнаність його слухачів із життям і творчістю Тараса Шевченка, який, за словами Остапа Вишні, «зберіг цілий народ, цілу націю» і, як загальновизнано, вивів її літературу на світові обшири й верховини, утвердити їх, слухачів, у думках про велич його постаті («Шевченко — один із найгероїчніших особистостей на Землі», як висловився болгарський поет і перекладач «Кобзаря» Димитр Методієв). Засвоєння курсу має допомогти слухачам у глибшому опанування всієї української літератури, її світового авторитету.

3. Пререквізити.

"Вступ до літературознавства", "Вступ до спеціальності", "Основи наукових досліджень", "Теорія літератури", "Методологія та організація наукових (літературознавчих) досліджень", "Історія української літератури", "Історія зарубіжної літератури".

4. Результати навчання.

Засвоєння курсу допоможе аспірантам і в роботі з поза шевченківською тематикою, у викладанні творчості ряду інших українських письменників, надто тих, що пишуть історикобіографічні та історичні твори, адже теоретичними підвалинами курсу ϵ поняття історичної та художньої правди, ролі художнього вимислу й домислу в літературі.

Аспірант повинен знати:

- тексти кращих художніх творів про Тараса Шевченка;
- відгуки про них у науковій літературі;

уміти:

- критично ставитися до наукових джерел;
- давати власну оцінку творів літературно-художньої шевченкіани та інших надбань історико-біографічної літератури.

5. Опис навчальної дисципліни 5.1. Загальна інформація

Художня шевченкіана світу (Європа, Азія, Америка, Австралія)												
	си		Кількість			Кількість годин						
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумко вого контролю
Денна	1	2	3	90	2	10	5			75		залік
Заочна												

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

	<u>5.2. д</u>	идакт	гична	карт			дисциплі	ни				
	Кількість годин											
Назви змістових		де	нна	форм	a	заочна форма						
модулів і тем	WOL OF		VOLODO		у то	ому ч	ислі					
	усього	Л	П	лаб	інд	c.p.	усього	Л	П	лаб	інд	c.p.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
m .v	Змісто	вий і	модул	ь 1 . Л	[ітерат	урно-худо	жня шевчен	кіана	як ва	жлива	складо	ва
Теми лекційних занять	частина історико-біографічного письменства. Поєднання в ній історичної та художньої правди. Розкриття літературної лабораторії письменника як неодмінна якість твору про											
аткные	правди. Т	майстра слова, тобто такої як роман, повість, п'єса.										
Тема 1. Огляд української літературно-художньої шевченкіани як найоб'ємнішої у світовому письменстві за жанровохронологічними параметрами. Загальна характеристика поетичної шевченкіани, започаткованої 1841 року О. Афанасьєвим-Чужбинським (вірш «Шевченкові»), до наших днів.	2	2										
Тема 2. Загальна характеристика української прозової шевченкіани: від коротких прижиттєвих фольклорних переказів до нинішніх романів і навіть розгорнутих епічних полотен — дилогії Василя Шевчука «Син волі» та трилогії Антонії Цвід «Кохані жінки Тараса Шевченка».	2		2									
Тема 3. Закономірність появи в українському письменстві драматичних творів про Шевченка, спричиненої обставинами його життя (скажімо, літа солдатчини він сам називає у «Журналі» «мрачной монотонной десятилетней драмой»). Еволюція драматичного освоєння постаті Шевченка: від прозових одноактівок і віршованих драматичних етюдів до повнометражних п'єс («Стіна» Ю. Щербака та «Гора» І. Драча) і драматичної поемитетралогії Б. Стельмаха «Тарас».	2	2										
Тема 4. Огляд художньої шевченкіани в літературах національних меншин України і в творчості	1		1									

української діаспори.													
Тема 5. Художня шевченкіана в літературах слов'янського світу (польській, російській, білоруській, болгарській, сербській, словацькій), Прибалтики (литовській, латиській, естонській) та Молдови і Румунії.	2	2											
Разом за ЗМ1	9	6	3										
Теми лекційних занять	Зміст	Змістовий модуль 2. Художня шевченкіана Європи, Азії, Америки, Австралії											
Тема 1. Художня шевченкіана в літературах Закавказзя та Середньої Азії	2	2											
Тема 2. Художня шевченкіана в германських (німецькій та австрійській) і романських (румунській, іспанській, італійській) літературах.	1		1										
Тема 3. Художня шевченкіана в літературах Індії, Шрі-Ланки, Китаю та Японії	1	1											
Тема 4. Художня шевченкіана в літературах Канади і США.	1		1										
Тема 5. Художня шевченкіана в літературі Австралії.	1	1											
Разом за ЗМ 2	6	4	2										
Усього годин	15	10	5										

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

No	Назва теми
1.	Шевченкіана Богдана Лепкого
2.	Поетична шевченкіана Андрія Малишка
3.	Порівняльний аналіз творів про Тараса Шевченка пера Степана
	Васильченка та Гната Хоткевича
4.	Шевченко в книзі його родича Дмитра Красицького «Тарасові
	світанки»
5.	Особисте життя в повісті Володимира Дарди «Його кохана»
6.	Роль документів у драмі Івана Драча «Гора»
7.	Жанрова і змістова специфіка твору Єжи Єнджеєвича «Українські
	ночі, або Родовід генія»
8.	Своєрідність висвітлення участі Шевченка в кос-аральській
	експедиції (за твором Уразака Бекбауліва «Тарас на Аралі»)
9.	Фольклорна основа поеми Хаміда Єргалієва «Мій земляк»

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю ϵ усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) відповідь студента та ін.

Формами підсумкового контролю ϵ залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
 - реферати;
 - ece;
 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
 - студентські презентації та виступи на наукових заходах;
 - контрольні роботи;
 - інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Oцінка A (90 — 100 балів) або "відмінно" виставляється за відповідь, яка містить вичерпне за сумою поданих знань розкриття усіх запитань, розгорнуту аргументацію кожного з положень, побудована логічно й послідовно, розкриває питання від його нижчих до вищих рівнів, а також містить приклади, які дозволяють судити про повно ту уявлень студента з поставленого питання. Відповідь повинна бути викладена гарною, багатою мовою, відзначатися точним вживанням термінів, містити посилання на засвоєну навчальну літературу.

Oиінка B (80-89 балів) або "добре" виставляється за відповідь, яка містить повне, але не вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення усіх запитань, що містяться в білеті, скорочену аргументацію головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а розуміння теоретичних питань не підкріплено ілюстраціями. У відповіді допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів.

Оцінка С (70 — 79 балів) або "добре" виставляється за відповідь, яка містить недостатньо вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення питань, що містяться в білеті, відсутня аргументація головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а наведені приклади з практики не відповідають теоретичним моментам даного курсу. У відповіді допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Крім того, таким балом може бути оцінений студент, який протягом семестру не виявляв відповідних знань з даного курсу, але на іспиті успішно відповів на поставлені теоретичні та практичні завдання.

Oцінка D (60 — 69 балів) або "задовільно" виставляється за відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх питань, поверхово аргументує положення, у викладі допускає композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, не ілюструє теоретичні положення прикладами. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання.

Oцінка E (50 — 59 балів) або "заовільно" виставляється за відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх питань або за незнання окремого питання із загальної кількості поставлених. У викладі студента допущені композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу. Студент не може відтворити основні теоретичні положення, але наводить окремі приклади з історико-

літературного матеріалу. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання, немає розуміння окремих літературознавчих термінів.

Oиінка FX (35 — 49 балів) або "незадовільно" виставляється у разі, коли студентом протягом навчального семестру набрано недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання іспиту. У випадку, якщо студент допущений, але його відповідь на іспиті містить неправильне висвітлення питань, помилкову аргументацію, допускаються помилкові умовиводи, неправильне посилання на факти та їхнє витлумачення, мова близька до суржику, він також може бути оцінений незадовільно.

Oиінка F (1-34 балів) або "незадовільно" виставляється у разі, коли студентом протягом навчального семестру набрано недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання іспиту. У випадку, якщо студент допущений, але відповісти на поставлені запитання на іспиті він не може або відповідає неправильно, а також не може дати відповідь на жодне із поставлених додаткових запитань, така відповідь оцінюється незадовільно.

Розподіл балів, які отримують студенти

TT		· · ·
Иπа	прикладу	(MIR CC)
	прикладу	(Jajiin)

	Поточн	Кількість	Сумарна								
Змістовий модуль №1 Змістовий модуль № 2									балів (залік)	Сумарна к-ть балів	
T1	T2	Т3	T4	T5	Т6	Т7	Т8	Т9	T10	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	40	100

Т1, Т2 ... Т9 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література – основна

Художня література

Збірники творів

- 1. Шевченко в художній літературі : (збірник статей) / упор. В.Х. Косян і Н.С. Ткаченко. К. : Держлітвидав, 1964. 574 с.
- 2. Вінок великому Кобзареві. Київ, 1961.
- 3. Вінок тарасові Шевченку. Оповідання. Київ, 1963.
- 4. І мене в сім'ї великій. Твори українських радянських драматургів, присвячені життю і діяльності Т. Г. Шевченка. Київ, 1961.

Поетичні твори про Т. Шевченка (книги віршів, цикли, поеми)

- 1. Лепкий Богдан. Шевченко [цикл] // Богдан Лепкий. Твори: в 2-х т. Т. 1. Київ : Дніпро, 1991. С. 184–199.
- 2. Малишко Андрій. Віщий голос: книга лірики. Київ : Рад. письменник, 1961.
- 3. Малишко Андрій. Тарас Шевченко: драматична пісня. Київ : ДВХЛ, 1964.
- 4. Малишко Андрій. Пісня Тараса Шевченка [цикл] // Андрій Малишко. Дорога під яворами: лірика. Київ :Рад. письменник, 1964. С. 81-99. Окремо вірш «Тарасова гілка» (с. 27-28).
- 5. Павличко Дмитро. Дорога до Шевченка [поеми] // Дмитро павличко. Плкаянні псалми: поезії. Київ : Основи, 2009. С. 745-756.
- 6. Драч Іван. Смерть Шевченка (симфонія) // Іван Драч. Вибрані твори: в 2-х т. Т.1. Поезії. Київ : Дніпро, 1986. С. 71-80.
- 7. Лубківський Роман. Погляд вічності: поезії. Київ: Рад. письменник, 1990.
- 8. Білоус Дмитро. Тарасові жарти. Київ : Молодь, 1964.

Прозові твори про Т. Шевченка

- 1. Кониський Олександр. Тарас Шевченко-Грушівський: хроніка його життя / Упорядкувала, підготувала тексти, передмову, примітки, покажчики В. Л. Смілянська. Київ: Дніпро, 1991.
- 2. Васильченко Степан. Широкий шлях. Частина перша: «В бур'янах». Степан Васильченко. Твори: в 3-х т. Т.2. 1909-1932. Київ : Дніпро, 1974. С. 199-242.
- 3. Хоткевич Гнат. Тарас Шевченко: повість. Львів : Каменяр, 1966.
- 4. Іваненко Оксана. Тарасові шляхи: роман. Київ : Державне вид-во дитячої літератури УРСР, 1964.
- 5. Смілянський Леонід. Поетова молодість: роман / Упорядкування, підготовка текстів та примітки В. Л. Смілянської // Леонід Смілянський. Твори: в 4-х т. Т.3. Київ : Дніпро, 1971. С. 5-474.
- 6. Тулуб Зінаїда. В степу безкраїм за Уралом: роман. Київ : ДВХЛ, 1964.
- 7. Красицький Дмитро. Тарасові світанки: [оповідання про поета]. Київ : Молодь, 1979.
- 8. Дарда Володимир. Його кохана: [повість]. Київ, 1964.
- 9. Шевчук Василь. Син волі: роман. Київ, 1989.

Діаспорні прозові твори:

- 1. Чуб Дмитро. Живий Шевченко. Біографічні та літературознавчі оповіді / передмова М. Слабошпицького. Київ, 2005.
- 2. Шлях Велетня. Ілюстрована біографічна розповідь про Тараса Шевченка. Переказала Наталя Лівицька-Холодна. Вид-во Михайла Борецького (США), 1955.

Драматичні твори про Шевченка

- 1. Щербак Юрій. Стіна // Юрій Щербак. Сподіватись: п'єси. Київ, 1988.
- 2. Драч Іван. Гора [п'єса-документ]. Київ : Рад. письменник, 1997.

Зарубіжна шевченкіана

- 1. Єргалієв Хамід. Мій земляк: поема. Переклад з казахської В. Бровченка // Хамід Єргалієв. Поезії. Київ : Дніпро, 1984. С. 76-106.
- 2. Бекбаулов Уразак. Тарас на Аралі: повість. Переклад з каракакалпацької С. Тельнюка. Київ : Дніпро, 1975.
- 3. Большаков Н. Їхав поет із заслання...: Пошуки. Роздуми. Дослідження. Київ : Дніпро, 1977.
- 4. Большаков Н. Шляхами великої долі. Київ : Веселка, 1984.
- 5. У Вільні, городі преславнім...: художньо-документальний диптих: Георгій Метельський. Провесінь над Вілією: повість; Анатолій Непокупний. Балтійські зорі Тараса: художньо-документальне есе. Київ: Дніпро, 1989.
- 6. Єнджеєвич Єжи. Українські ночі, або Родовід генія. Львів : Атлас, 1997. Інша публікація журн. «Київ», 1989, №11, 12. 1990, №1-5.
- 7. Апушкін Яків. Сторінки життя: драматичний триптих. Переклад О. Новицького. Київ, 1982.

Наукова література

- 1. Дзюба Іван. Тарас Шевченко: життя і творчість. Київ, 2008.
- 2. Мельничук Богдан. Шевченко у художній літературі. Шевченко в українській художній літературі // Шевченківська енциклопедія: в 6 т. Т.б. Т-Я. Київ, 2015. С. 885-893.
- 3. Мельничук Богдан. Шевченко в художніх літературах зарубіжжя // Шевченківська енциклопедія: в 6 т. Т.б. Т-Я. Київ, 2015. С. 893-900.
- 4. Мельничук Богдан. Малишко Андрій Самійлович // Шевченківська енциклопедія: в 6 т. Т.4. М-П. Київ, 2013. С. 49-52.

- 5. Мельничук Б. І. Українська поетична шевченкіана. Навчальний посібник зі спецкурсу. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2010. 174 с.
- 6. Мельничук Богдан. Шляхами української художньої шевченкіани, твореної в трьох століттях на трьох континентах // Буковинський журнал. 2013. 4 (90). С. 66-85.
- 7. Мельничук Богдан. Прозова шевченкіана // Буковинський журнал. 2014. 1 (91). C. 101-124.
- 8. Мельничук Богдан. Драматична шевченкіана. Шевченкіана національних меншин України. Діаспорна українська шевченкіана. // Буковинський журнал. 2014. 2 (92). С. 107-142.
- 9. Мельничук Богдан. Тарас Шевченко в художніх літературах зарубіжжя // Буковинський журнал. 2014. Ч.3 (93). С. 92-127; Ч.4 (94). С. 88-114.
- 10. Мельничук Б. І. Художня шевченкіана як феномен світової літератури. // XXXI Наукова шевченківська конференція. 9-11 березня 1994 року. Матеріали. Луганськ : Світлиця, 1994. С. 194-196.
- 11. Мельничук Богдан. Шевченкіана, створена в криївках і ГУЛАГах // Слово і час. 2012. №4. С. 17-31.
- 12. Мельничук Б. І. З поля польської шевченкіани // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Вип. 1 (29). Ужгород, 2013. С. 110-113.
- 13. Мельничук Богдан. Російська художня шевченкіана, започаткована Антоном Майковим і Ніколаєм Некрасовим // Spheres culture. Volume VII. Люблін, 2014. S. 82-99.
- 14. Мельничук Богдан. Шляхи української художньої шевченкіани (Від початку 40-х років XIX століття до наших днів) // Записки Наукового товариства імені Тараса Шевченка. Том ССLXVI. Львів, 2014. С. 355-422.
- 15. Кравчук Петро. Тарас Шевченко в Канаді. Київ, 1961.
- 16. Микитенко Олег. Слово і образ Тараса Шевченка на берегах Гангу // Всесвіт, 1976, №3.
- 17. Мушкудіані Олександр. Симфонія грузинської шевченкіани. Київ, 2009.
- 18. Мельничук Богдан. Художня шевченкіана української діаспори в Європі, Америці та Австралії // Слово і час. 2014. №10. С. 18-26.
- 19. Мельничук Богдан. Випробування істиною. Проблема історичної та художньої правди в українській історико-біографічній літературі (від початків до сьогодення). Київ : Академія, 1996.

6. Інформаційні ресурси

- 1. https://diasporiana.org.ua/
- 2. https://chtyvo.org.ua/